

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 3898

Tarih : 17.01.2024

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Kadınların yerel siyasette eşit temsili ve yerel karar mekanizmalarına eşit katılımı amacıyla bazı kanunlarda değişiklik yapılmasına dair kanun teklifim gerekçesi ile ekte sunulmuştur.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Sümeyye BOZ
Muş Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	İçişleri , Kadın Erkek Fırsat Eşitliği
Esas Komisyon	Anayasa
Tarih: 19-1-2024	Esas No:2/1926

Handwritten notes and signatures in the top right corner.

T B M M KANUNLAR ve KARARLAR BSK LIGI
17 Ocak 2024
Numara:

T B M M GENEL EVRAK
17 Ocak 2024
No: 1363746

GENEL GEREKÇE

Kadınların siyasete katılımına dair dünya ortalaması, yerel yönetimlerde yüzde 36, ulusal parlamentoda yüzde 26 düzeyindedir. Türkiye'deki veriler ise dünya ortalamasının oldukça gerisindedir. Türkiye'de kadınların siyasete katılımı yerel yönetimlerde yüzde 11 (Belediye Meclisleri), parlamentoda yüzde 20 düzeyindedir. Bu veriler, aynı zamanda yerel yönetimlerde kadınların siyasete katılımının dünya ortalamasının aksine Türkiye'de parlamentodan da düşük olduğunu göstermektedir. Kadınlara seçme ve seçilme hakkını yasal garantiye alan ilk ülkelerin başında gelen Türkiye, 1930 yılından günümüze kadar 93 yılda yalnızca 150 kadın belediye başkanı seçilirken erkeklerde ise bu sayı 32 bin'dir. 2019 Yerel Seçimlerinde toplam 3 bin 257 belediye başkan adayından yalnızca 652'si kadın adaylardı.

Birleşmiş Milletler Kadın Birimi (UN Women) ve Parlamentolar Arası Birlik (IPU) tarafından hazırlanan "Siyasette Kadınlar 2023" haritasına göre, dünya genelinde parlamentodaki kadın oranı yüzde 26,5, bakan oranı ise yüzde 22,8'dir. Türkiye'de, parlamentolardaki kadın oranı açısından 186 ülke arasında 131'inci, bakanlık pozisyonlarında kadın oranı açısından ise 182 ülke arasında 173'üncü sıradadır. Söz konusu veriler kadınların siyasete katılımının eksik olduğunu göstermektedir.

Dünya Ekonomik Forumu 2023 Küresel Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği raporuna göre Türkiye kadınların işgücüne katılımı oranlarında 146 ülke arasında 133. sırada yer almaktadır. TÜİK hane halkı anketi sonuçlarına göre istihdamın yüzde 30'u kadın yüzde 70'i erkektir. İşsizlik verilerine baktığımızda da en yüksek kategori geniş tanımlı kadın işsizliği (yüzde 29,9), ikinci yüksek işsizlik kategorisi ise genç kadın işsizliğidir (yüzde 22).

Kadınların istihdama katılımını düşük olması, ekonomik özgürlüğünün sağlayamaması dolaylı olarak aileye veya erkeklere bağımlı olması, sonuç olarak ise siyaseten karar alma mekanizmalarına katılımını da olumsuz etkilediğini söyleyebiliriz. Kadınların siyasete katılımının artırılması ve kadınların istihdama katılımının artırılması birbirini olumlu etkileyen ve sosyal yaşamdan siyasi yaşama her konuda eşitlik sağlanmasını hayata geçirebilecek bir durum olacaktır. Zira kadınların siyasete katılımının eksik olması eşitsizliği derinleştiren bir unsurdur. Özellikle yerel yönetimlerde kadınlara siyasi alanda pozitif ayrımcılık sağlanması ve bunun yasa yoluyla garanti altına alınması bu anlamda kadınlara yönelik eşitsizliği giderecek politika ve uygulamanın başında geldiğini söyleyebiliriz.

Kadınlara yönelik ayrımcılık ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin önlenmesinde uluslararası temel belge olarak kabul edilen, Türkiye'nin de taraf olduğu Birleşmiş Milletler (BM) Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme (CEDAW) ve CEDAW'ın 12, 19, 23, 25, 35 sayılı Genel Tavsiye Kararları bu konuda devletlerin yükümlülüklerini hatırlatır. CEDAW, kadınların kanun önünde eşitliğinin yanı sıra fiili eşitlik halinden söz eder. Kanuni (*de jure*) eşitlik halinin yeterli olmadığı durumlarda gerçek (*de facto*) eşitlik halinin de sağlanmadığına dikkat çeker. Ayrıca 1995 yılında Dördüncü Kadın Konferansına katılan hükümetlerce benimsenen Pekin Deklarasyonu ve Eylem Planı'nda, kadınların ve erkeklerin siyasi faaliyetlere eşit olarak katılma hakkını, gerekirse bütün hükümet

ve kamu yönetim pozisyonlarında olumlu ayrımcılık uygulamak gibi kadınların siyasette eşit katılımını sağlayacak önlemler gündeme gelmiş ve yapılacak eylemlerin kararı alınmıştır. Aynı zamanda Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün eylem planlarından olan Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eylem Planında (2009-2013) ve Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planında (2018-2023), kadınların siyasete ve karar alma süreçlerine katılımı demokrasinin temel koşulu olarak belirtilmiştir.

Bu nedenle belediye başkanlıklarından belediye meclislerine kadar kadınların yerel yönetimlerde karar mekanizmalarına aktif katılımının artırılması ve bu mekanizmalarda eşit temsil edilmesi gerekmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin başta siyasi karar alma mekanizmalarında hayata geçirilmesi toplumun tüm alanlarını ve kesimlerini de olumlu etkileyecektir.

Bu anlamda yerel yönetimin tüm yönetim kademelerinde en az yüzde 50 kota ile kadınların eşit temsilinin sağlanması, kadın ile erkek arasındaki eşitliğin siyasi boyutta hayata geçirilmesi için belediye başkanlığına tanımlanan imza yetkisinin eş başkanlara olmak üzere çift imza yetkisi olarak verilmesi öngörülmüştür.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1 – Madde değişikliği ile mahalli idarelerde belediye eő başkanlığı, il genel meclisi üyeliği veya belediye meclisi üyeliğinde en az yüzde elli kota ile kadınların eşit temsil edilmesi saęlanmıő olacaktır.

MADDE 2 – Madde değişikliği ile büyükşehir belediyelerinde eő başkanlık getirilerek kadınların eşit temsil edilmesi saęlanmıő olacaktır.

MADDE 3 – Madde değişikliği ile büyükşehir belediyelerin tüm organlarında en az yüzde elli kota ile kadınların eşit temsil edilmesi saęlanmıő olacaktır.

MADDE 4 – Madde değişikliği ile belediyelerde eő başkanlık getirilerek kadınların eşit temsil edilmesi saęlanmıő olacaktır.

MADDE 5 – Madde değişikliği ile belediyelerin tüm organlarında en az yüzde elli kota ile kadınların eşit temsil edilmesi saęlanmıő olacaktır.

MADDE 6 – Yürürlük maddesidir.

MADDE 7 – Yürütme maddesidir.

**KADINLARIN YEREL SİYASETTE EŞİT TEMSİLİ VE YEREL KARAR
MEKANİZMALARINA EŞİT KATILIMI AMACIYLA BAZI KANUNLARDA
DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1 – 18/1/1984 tarihli ve 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanununun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Siyasi partiler; eşit temsiliyete dayanan belediye eş başkanlığının yanı sıra il genel meclisi üyeliği ve/veya belediye meclisi üyeliğinde en az yüzde elli kota ile kadınların eşit temsil edilmesi için gerekli sayıda kadın aday gösterir.”

MADDE 2 – 10/7/2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 17’nci maddesine birinci fıkrasından önce olmak üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Büyükşehir belediyelerde, imza yetkisi biri kadında ve biri erkekte olmak üzere çift imza yetkisine sahip iki büyükşehir belediye eş başkanı bulunur. Büyükşehir belediye eş başkanları, bu Kanunda büyükşehir belediye başkanı için öngörülen hükümlere tabidir. Bu Kanunda ve diğer mevzuatta büyükşehir belediye başkanına yapılan atıflar belediye eş başkanlarına yapılmış sayılır.”

MADDE 3 – 5216 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“EK MADDE 4- Büyükşehir belediyelerin tüm organlarında en az yüzde elli kota ile kadınların eşit şekilde temsil edilmesi ve tüm birimlerinde en az yüzde elli kota ile kadınların eşit şekilde yönetici olarak atanması sağlanır.”

MADDE 4 – 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 37’nci maddesine birinci fıkrasından önce olmak üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Belediyelerde, imza yetkisi biri kadında ve biri erkekte olmak üzere çift imza yetkisine sahip iki belediye eş başkanı bulunur. Belediye eş başkanları, bu Kanunda belediye başkanı için öngörülen hükümlere tabidir. Bu Kanunda ve diğer mevzuatta belediye başkanına yapılan atıflar belediye eş başkanlarına yapılmış sayılır.”

MADDE 5 – 5393 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“EK MADDE 4- Belediyelerin tüm organlarında en az yüzde elli kota ile kadınların eşit şekilde temsil edilmesi ve tüm birimlerinde en az yüzde elli kota ile kadınların eşit şekilde yönetici olarak atanması sağlanır.”

MADDE 6 – Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 7 – Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.